עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהלכות תפלה הלכה ז טור ושו"ע או"ח סימן רלה סעיף ב :

יב ב מיי' פ"ז שם הלכה יח סמג עשין יט טור או"ח סימן רלה ושו"ע או"ח סימן רלו סעיף ב :

יג ג מיי' פ"ב שם הלכה מ(סמג שם)טור ושו"ע או"ח סי' קי"ח סעיף ח':

יד ד מיי' (וסמג) שם טוש"ע או"ח סימן קכב סעיף ב :

טו ה מיי' פ"ז שם הלכה יב סמג עשין

יט ו טוש"ע או"ח סימן נח **סעיף** ז [וכה חלפס פ' **ליקוטים** עומדין דף כו ח]:

טז ז מיי' פ"ז שם הלכה ב טוש"ע או"ח סימן רלט סעיף ח :

מיכוונין כוח:

[לקמן כז ב כפי שנדפס שם בגד הגליון וע"ע תוס' שם ד"ה והלכתא]

וקורא קריאת שמע ומתפלל . מכאן משמע שמשעה שהגיע זמן קריאת שמע של ליכה שחין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויתפלל ערבית: **דאמר** רבי יוחנן מיזהו בן הטוה"בוכו'. ותנו שלומרים"ירלו שיעיעו"ופסוקים אחרים אחר הסכיבנו. גרלה הוחיל ותקינו להו רבנן ה"ג בגאולה תריכתא דתקינו לומר זה שבחוך כך יתפלל חבירו גם הוא ולא ילך מבהכ"נ עד שיגמור כל אחד תפלתו. וגם יש בחותם פסוקים י"ח לזכרות כנגד י"ח ברכות דשמנה עשרה ואגב שתקנו לומר לותם פסוקים תקנו לומר תחימה של ירלו שיעיעו . והלכה כר' יוחנן, דבריתא מסייע ליה וכן פסק ה"ג. ולחם כן יש ליזהר שלא לספר בין גאולה דערבית לשמנה עשרה. ומיהו בסדר רב עמרם פי' מה שאנו לומרים קדיש בין גאולה לתפלת ערבית לאשמעינן דלא בעינן מסמך גאולה דערבית לתפלה משום דתפלת ערבית רשות . ולא נהירא דתפלת ערבית רשות . ולא נהירא [לחם כן] ר' יוחנן סבירא ליה קפלא ערבית חובה דפלוגתא היא דרב ור' יוחנן והלכה כר' יוחנן. וכמו לחמיר ולזהיר מלספר ביניתיסואי תימא קיא הלכתא להלכתא דקיימא לן תפלת ערבית רשות והכא פסקינן כרבי יוחנן? לריך לומר דאפילו אי סובר רבי יוחנן כרב דאמר רשות היא מכל מקום מחייב לסמוך. אם כן גם לנו יש לסמוך:

(ש"ר תכמת שלמה) ובני למסמך גאולה לתפילה דק"ש ואח"כ תפילה בערבית - דיש לסמוך (אבל לא אומרים בפירוש) (אין חובה, אין רשות)

בשכבך- כל זמן ששוכבים.

עד עמוד השחר

ואי כרבן גמליאל סבירא להו לימרו כרבן גמליאל? לעולם כרבן גמליאל סבירא להו והא דקא אמרי "עד חצות" כדי להרחיק את האדם מן העבירה כדתניא חכמים עשו סייג לדבריהם "כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר "אלך לביתי ואוכל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל" ורוצפתו שינה ונמצא ישן כל הלילה אבל אדם בא מן השדה בערב נכנס לבית הכנסת, אם רגיל לקרות קורא, ואם רגיל לשנות שונה, וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומברך °וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה מאי שנא בכל דוכתא דלא קתני "חייב מיתה" ומאי שנא הכא דקתני "חייב מיתה"? איבעית אימא משום דאיכא אונס שינה ואיבעי"א לאפוקי ממאן דאמר *תפלת ערבית רשות קמ"ל דחובה: אמר מר קורא ק"ש ומתפלל מסייע ליה לר' יוחנן *דאמר ר' יוחנן איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית רבי יהושע בן לוי אומר תפלות באמצע תקנום, במאי קא מפלגי?*אי בעית אימא קרא איבע"א סברא: איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה °מאורתא נמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ור' יהושע בן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואב"א קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב °בשכבך ובקומך: ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה, מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה, אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ תפלה. ר' יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך למטתו, מתיב מר בריה דרבינא *בערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה ואי אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו? אמרי °כיון דתקינו רבנן השכיבנו, כגאולה אריכתא דמיא, דאי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמיך והא *אמר רבי יוחנן °בתחלה אומר °ה' שפתי תפתח {ולבסוף °הוא אומר °יהיו לרצון אמרי פי} אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא; אמר רבי אלעזר *א"ר אבינא °כל האומר °תהלה לדוד °שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי טעמא אילימא משום דאתיא באל"ף בי"ת נימא °אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא *אפין, אלא משום דאתיא ביה °פותח את ידך נימא *הלל הגדול דכתיב ביה °נותן לחם לכל בשר, אלא משום דאתיא ביה תרתי. אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן בראשרי? מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל דכתיב °נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, במערבא מתרצי להה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל, אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי (ח) חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' °סומך ה' לכל הנופלים; א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בגבריאל דאילו במיכאל כתי' °ויעף אלי אחד מן השרפים, ובגבריאל כתי' °מאי משמע דהא; מיכאל הוא, אמר ר' יוחנן אתיא אחד אחד מיכאל באחת, גבריאל בשתים, אליהו בארבע, ומלאך המות בשמנה, ובשעת המגפה באחת: א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ °מצוה לקרותו על מטתו, אמר רבי *יוסי מאי קרא? °רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה, אמר רבי נחמן אם

ואי כרבן גמליאל סבירא להו לימרו כרבן שכבך- כל זמן ששוכבים. דמשמע ליה בשכבך=כל זמן שכני אדם שוכבים **ויש בכלל הזה כל הלילה : לימרו כר"ג . עד** עמוד השחר : **מן הסעיריס.** שמא ישמוך על שהות שיש לו לדתניא : **קימעא. מעט : משום אונס אינה.** התוקפתו לעבור על דברי חכמים הוזקקו להזהירו יותר : **ממאן דאמר.** לקמן בפ' תפלת השחר (דף כז:) : **אמר מר קורא ק"ש.** של ערבית תחלה ואח"כ מתפלל : **מסייע ליה לר' יוחנן .** דאמר ערבית נמי ק"ש ואחר כך תפלה *כדי שיסמוך גאולה לתפלה. ודלא כר' יהודה בן לוי דאמר תפלה לתפלה ואחר כך ק"ש: **זה הסומך.** וכל שכן דשחרית דעיקר גאולת מלריס בשחרית הוה כדכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל (במדבר לג) ומסיימת גאולה לתפלה רמזה דוד בספר תהלים לכתיבה ה' לוריו ואולני (תהלים יט) ומסיים ליה יענך ה' ביום לרה (שם כ) ואמרי' בברכות ירושלמי (פ"ח) מי שאינו סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה לאותבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך יצא המלך ומצאו שהפליג אף הוא הפליג אלא יהיה אדם מקרב להקב"ה אליו ומרלהו בתשבחות ובקושין של יציאת מלריס והוא מתקרב אליו ובטודו קרוב אליו יש לו לתבוע לרכיו : **כאמצע תקנום.** בין שני ק"ש תקנו כל תפלות של יום דקתא סבר תפלת ערבית קודמת לק"ש : **גאולה מאורתא נאי.** הילכך גאולה דאורתא לא תשיבא לאתהדורי עלה סמיכת תפלה: **מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה . דבשחרית כולהו מודו דבעי מסמך: שלש פעמים.** לגגד שלש תפלות: **דאית ביה תרתי.** דאתי באל"ף בי"ת ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי : **אפילו הכי.** אף על פי שהפסיק בו"ן מפני גפילה שבה ולא אבה לרמוז, חזר ורמז סמיכת הגפילה תכף לה : **ויעף אלי .** בפריחה אחת ולא הרגיע ביניתיס : **מועף ביעף .** שתי פריחות : **כאחת .** בפריחה אחת : **אמרו בלבבכם .** אמרו מה שכתוב "על לבבך" (דברים ו) : **על משכבכם .** שנאמר בשכבך (שם) : **ודומו .** בשינה אחרי כן :

תורה אור יותר

(דף כז:) : **אמר מר קורא ק"ש.** של ערבית תחלה ואח"כ מתפלל : **מסייע ליה לר' יוחנן .** דאמר ערבית נמי ק"ש ואחר כך תפלה *כדי שיסמוך גאולה לתפלה. ודלא כר' יהודה בן לוי דאמר תפלה לתפלה ואחר כך ק"ש: **זה הסומך.** וכל שכן דשחרית דעיקר גאולת מלריס בשחרית הוה כדכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל (במדבר לג) ומסיימת גאולה לתפלה רמזה דוד בספר תהלים לכתיבה ה' לוריו ואולני (תהלים יט) ומסיים ליה יענך ה' ביום לרה (שם כ) ואמרי' בברכות ירושלמי (פ"ח) מי שאינו סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה לאותבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך יצא המלך ומצאו שהפליג אף הוא הפליג אלא יהיה אדם מקרב להקב"ה אליו ומרלהו בתשבחות ובקושין של יציאת מלריס והוא מתקרב אליו ובטודו קרוב אליו יש לו לתבוע לרכיו : **כאמצע תקנום.** בין שני ק"ש תקנו כל תפלות של יום דקתא סבר תפלת ערבית קודמת לק"ש : **גאולה מאורתא נאי.** הילכך גאולה דאורתא לא תשיבא לאתהדורי עלה סמיכת תפלה: **מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה . דבשחרית כולהו מודו דבעי מסמך: שלש פעמים.** לגגד שלש תפלות: **דאית ביה תרתי.** דאתי באל"ף בי"ת ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי : **אפילו הכי.** אף על פי שהפסיק בו"ן מפני גפילה שבה ולא אבה לרמוז, חזר ורמז סמיכת הגפילה תכף לה : **ויעף אלי .** בפריחה אחת ולא הרגיע ביניתיס : **מועף ביעף .** שתי פריחות : **כאחת .** בפריחה אחת : **אמרו בלבבכם .** אמרו מה שכתוב "על לבבך" (דברים ו) : **על משכבכם .** שנאמר בשכבך (שם) : **ודומו .** בשינה אחרי כן :

הגהות הב"ח

(ח) גמ' חזר דוד וסמכה כרוח הקדש :

[לקמן כז ב שבת מ ב יומא פז:]

לקמן דף ט:

[יבמות לה: קדושין לה: ב"מ ח: ע"א לה: סנהדרין ג. שבועות כב: ע"ב בתוס' זבחים כ. ז : מנחות. יג: עג: חולין קיח: תמורה ג:]

לקמן ט ב וע' רש"ש שם ד"ה כיון

תהילה לדוד (אשרי) ג' פעמים ביום

מסורת הש"ס

ערש"י ד' ג. ד"ה ולעענד

תוס' ד"ה ולעענד

תוס' ד"ה ולעענד

תוס'